

УДК 316.356.4(477)

Мороз Є. О., Литвинчук Д. О., Малооголовчук Т. О., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕКОНСТРУКЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО НАЦІОНАЛІЗМ ТА ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЮ О.ПОТЕБНІ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМАТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Статтю присвячено аналізу актуальної соціально-політичної тематики збереження національної ідентичності українців в контексті реконструкції уявлень про поняття націоналізму та денаціоналізації в науковому доробку Олександра Потебні. Позиції О.Потебні розглядаються в межах загального впливу новітніх цивілізаційних змін, що, однак, допомагає народу зберегти свою самобутність, адже створює засоби, що сприяють збереженню національної ідентичності, а також форму найбільш функціонального об'єднання національних спільнот. В статті аргументовано наявність аспектів евристичного потенціалу та обмеження мовного детерміністського підходу для вивчення проблематики збереження національної ідентичності на сучасному етапі. Ключове поняття «денаціоналізації» у автора містить значний евристичний потенціал в контексті окреслення прогнозів негативних соціальних наслідків, які сьогодні отримують нових форм на тлі реалій військових конфліктів та послаблення міжнаціональної толерантності в українському суспільстві. В статті визначено функції мовних практик в контексті їх можливостей набувати ознак механізму забезпечення та сприяння збереження національної ідентичності.

Ключові слова: мова, денаціоналізація, нація, націоналізм, національна ідентичність.

Постановка проблеми. Українська історія досить часто ходить по колу: відтак, у працях українських класиків соціально-політичних наук можна віднайти спробу пояснення феноменів сьогодення, а крім того натяки на пошуки відповідей на злободенні питання – в чому причина невдач та складностей становлення української державності з проектом розбудови стійкої економічної та соціальної системами. Прикладом цього можуть бути праці В.Липинського, ідеї якого про «хамство» української нації так люблять цитувати сучасні журналісти; ідеї М.Шаповала про «соціологію українського відродження», або ж М.Драгоманова з його заповітними «Чудацькими думками про українську національну справу».

Безумовно, науковий доробок Олександра Потебні, якого широкий загал не без підстав в першу чергу асоціює із філологічною діяльністю, ілюструє таку ж релевантність ідей півтора-столітньої давності сучасним реаліям українських політичних та соціальних трансформацій. Адже сьогодні, осмислена у міждисциплінарному контексті проблематика нації та націоналізму є на порядку денному серед буденних, журналістських та наукових дискурсів. Актуальність ідей автора не викликає сумнів: ідеї денаціоналізації, мовне питання, а також статус національної ідентичності українського народу набувають нового розрізу та необхідності аналізу в ситуації соціальної напруженості, збройного конфлікту та аномічних процесів в Україні. Реконструкція ж ідей класика в контексті прояснення питань становлення української соціальної думки не втрачає значення враховуючи тривалу відсутність наукових пошуків взагалі у цій площині в контексті впливу на дослідників ідеологічних вимог радянської епохи. Варто також зазначити, що на відміну від природничих дисциплін, історія становлення усіх соціальних наук має одну важливу специфіку: їх представники не відмовляються від надбань попередників, а скоріше – розбудовують власні теоретичні концепції на основі праць попередників з врахуванням онтологічних реалій сьогодення. Так, важко взагалі на сьогодні навести приклад будь-якої новітньої теорії з галузі політології чи соціології, які б були написані автором, так би мовити, «з чистого листа». Сама основа та статус соціальних наук унеможливує цю обставину. Тож, виникає потреба звернення та спроба переосмислення ідей класика української наукової думки відповідно до реалій сьогодення. Саме таке дослідницьке спрямування ідей О.Потебні ми вбачаємо у якості метарефлексійної площини його міркувань щодо концептуалізації народу, національності та народності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковим підґрунтям дослідження в статті

виступають праці суспільствознавчої проблематики (політологів та соціологів), присвячені окресленню деяких аспектів проблематики збереження національної ідентичності в контексті мовного питання (Б.Андерсон, Р.Барт, У.Бек, К.Істман, М.Козловець, Б.Уорф, Е.Сміт, Дж.Фішман); класики становлення соціально-політологічної думки (В.Вундт, М.Драгоманов, В.Липинський, М.Шаповал), а також вітчизняні автори, в працях яких відображено осмислення спадку О.Потебні (М.Захарченко, Л.Зубкова, Н.Левчук-Керечук, П.Селігей, В.Франчук).

Мета статті. Виходячи з окреслених вище аспектів поставленої проблематики метою даної статті виступає реконструкція соціологічних уявлень О.Потебні щодо соціально-політичного змісту феноменів націоналізму та денаціоналізації крізь призму впливу цивілізаційних викликів та трансформацій. Таку реконструкцію, вважаємо, доречно здійснювати в контексті виявлення механізмів сприяння збереженню національної ідентичності в українському соціумі.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день політологічні осмислення феномену національної ідентичності мають прояв в значній кількості вимірів – ідеологічному, соціокультурному, глобалістичному (наднаціональному) та багатьох ін..[3]. Проте саме мова завжди виступала важливим стабілізуючим чинником даного хиткого соціального феномену. Мовний детермінізм О.Потебні має прояв у великій кількості міркувань автора, зокрема у його спробах надати визначення деяким поняттям. Так, ключові у своїх роботах поняття «народ» та «народність» автор також розглядає з позиції мови. І саме єдність мови, на думку автора, є тим компонентом, який відрізняє один народ від іншого і взагалі робить народ народом [5, с. 117]. Тож, критерій для мовного єднання за О.Потебнею є один – якою мовою ти думаєш, до того народу й відносишся. Влучний, проте надто спрощений підхід, який явно не відповідає сучасним уявленням про «народ», оскільки надто багато винятків можна перерахувати, які б ілюстрували сумнівність детерміністських поглядів автора. Так, відомий американський соціолог Б.Андерсон піднімає тему уявних спільнот, де робить акцент на значенні мови в національній ідентичності. На його думку, нація формується з винайденням друкарства та можливості видавати книги [1]. Друкарство передбачало розповсюдження творів написаних так би мовити, новими національними літературними мовами, які, на думку О.Потебні, разом з простонародною мовою забезпечують "народну єдність" [5, с.136].

Аналізуючи питання націоналізму, ідеї національності, О.Потебня, очевидно, намагається співставити дані поняття з «народом», визначити різницю між ними та виявити якісь зв'язки. Варто згадати, що навіть у сучасних реаліях ці поняття не мають якоїсь чіткості та однозначності, в тому числі через поширення маніпуляцій. Тож, націоналізм в найбільш нейтральному сенсі – ідея державності, незалежності та самостійності нації, рух за збереження і розвиток національних традицій, культури, мови, літератури та мистецтва, фактично синонім патріотизму.

Однак, найбільш розповсюджене викривлення сенсу націоналізму полягає в тому, що любов та тяга до «свого» автоматично означає відчуження, відсторонення, можливо навіть ненависть до «чужого». Фактично, це ілюструє механізм згуртованості та солідарності інгруп лише щодо їх протилежності до аутгруп. Саме таку позицію зайняв О.Потебня і, як сам він зазначає «багато інших» [5, с. 119], що певною мірою пояснюється домінуючою позицією приглушення національних інтересів та національної ідеї, яка була особлива поширеною у часи його життя. Це були часи панування великих імперій в стані суперництва та протидорства, а також боротьби за колонії та підлеглі території, тож подібне уявлення про націоналізм є цілком закономірним. Та чи можна стверджувати, що ставлення до націоналізму на сьогодні є якісно іншим аніж у часи давнини двох століть? Безумовно ні, повною мірою пересудів минулого не вдалось позбавитись. Навпаки, в сучасному світі визначення даного поняття варіює настільки, що з одного боку воно ототожнюється з патріотизмом, звичайною любов'ю до своєї країни, а з іншого в найрадикальніших випадках асоціюється з початковою стадією нацизму. За О.Потебнею, лише ідея національності може розбудити любов до науки і мистецтва, а денаціоналізація призводить до розумової залежності й до втрати енергії «духу народу». Про подібне поняття говорив і представник психологічного напрямку соціології Вільгельм Вундт у праці «Психологія народів». Він досліджував мову, міфи і звичаї народів й теж пов'язував їх із процесами появи «загального духу» у тієї чи іншої нації. В.Вундт вважав, що лише у

сформованій нації може розвиватися духовне життя [2], чим був подібним і до ідей О.Потебні, адже він теж дійшов до висновку, що загальний народний дух проявляється насамперед у національній самосвідомості. Ці ідеї допомагають сьогодні по-новому оглянути роль національної свідомості у сучасних глобалізаційних процесах.

О.Потебня стверджує, що націоналізм може слугувати як прогресу, так і регресу певного народу: так, ліберальний націоналізм в Німеччині, заснований на свободі та єдності, протистоїть державцям – це слугує прогресу народу. В слов'янських народах же ненавидять німецьку освіченість і тягнуться до варварства, що призводить до регресу. Автор зазначає, що націоналізм корисний там, де «своє» - добре і правильне, в іншому випадку, від націоналізму потрібно відмовитись і перейняти досвід розвинутих народів [5, с. 120]. Така думка цілком відповідає й іншим авторитетним поглядам українських соціологів того часу. Так, В.Липинський, соціолог близький до політичної діяльності, відверто стверджує про існування націоналізму державотворчого та державоруйнуючого. Аналізуючи невдачі спроб розбудови української державності В.Липинський приходить до висновку про згубний вплив вихідної ідеології: там, де українці гуртуються на основі ідеї ненависті до чужинців (навіть в контексті прямого їх ворога, росіян чи поляків) результати їхньої діяльності зазнають жорстких втрат саме на рівні внутрішнього розбрату та неузгодженості дій [4].

Що ж є денаціоналізація та які її причини? Перш за все суттєвим є взагалі сам факт підняття такого важливого питання у роки життя вченого, буремні та складні часи Валуєвського циркуляру та Емського указу. З контексту аналізу першоджерел можна дійти висновку про три ключові аспекти: 1) денаціоналізація виступає процесом поглинання сутності самостійної мови й культури через вплив інших культур; 2) сторонній вплив на народність не є сам по собі пагубним; 3) денаціоналізація веде до аномії, сприяє посиленню соціальної напруженості, порушує структуру суспільства і її подальший розвиток.

Процес денаціоналізації залежить не лише від тієї сили, що намагається поглинути іншу культуру, а і від здатності народності протидіяти, один з способів протидії – розвиток навчання. Послідовний націоналізм та концентрація на власній культурі не перекриває шлях до знань, важливим є дотримання основного педагогічного правила – не ігнорувати наявних засобів, до яких мають доступ спочатку учні у школах, а потім свідомі громадяни.

Аналізуючи сьогодення, можемо побачити, що у перейманні «чужого досвіду й культури» є й позитивні сторони, зважаючи на результативну й тривалу практику міжкультурних обмінів за часи незалежної України у сфері науки, освіти, економіки, що сприяло розвитку нації і дало їй заявити про себе світу. Сам О.Потебня говорить, що народності для свого творення потребують інші народності, отже центральна думка у цьому випадку така: отримуючи користь з культурного обміну, не потрібно поринути повністю у іншу культуру, забувши свою власну, яка засвоїлась досконало і першочергово. Ці аргументи О.Потебні виглядають досить абстрактно, адже в тексті уникається міркування щодо того, де закінчуються ці межі.

Підняття питання денаціоналізації є особливо важливим особливо у ті часи, коли дійсно українська мова піддавалась не лише пригнобленню, а й мала шанс бути взагалі втраченою. О.Потебня пише, що націоналістів критикують за вживання діалекту, яким вони хочуть отупити простий народ. Саме тут автор висловлює вагому думку: великі мислителі і художники визнають, що багато їхніх образів і не виникли б без цих «провінціальних жаргонів». О.Потебня відстоює важливість збереження мови і культури кожної нації для її духовно збагаченого існування. Він наводить аргументи, які переконують нас у безперечній шкідливості поглинання однією народністю іншої, що може породжувати, як ми спостерігали вже у реальності останніх років, збройний конфлікт, трагічний за своїми наслідками. Тож не дарма автор говорить, що денаціоналізація – джерело страждань [5, с. 72-73]. Переходячи на українські реалії і далі, ми бачимо, що навіть із здобуттям незалежності й наявності вивчення української мови на державному рівні в країні й високому рівні розвитку її усної, писемної форми, «мовне питання» не зникає. Проблема простягається далі й зупиняється не на обмеженнях у документах (як у часи діяльності О.Потебні), а в усталених стереотипах сприйняття української мови як «непрестижної» у окремих груп громадян, що є наслідком відсутності тієї освіти, про яку говорив О.Потебня. І як взаємообумовлене явище – десятилітній процес русифікації. Отож протидія поглинанню іншою культурою й збереження своєї самобутності можлива підняттям

загального престижу мови, розвитком освіти й повернення самоцінності мови.

Поняття денационалізації має на сьогодні багато визначень у різних предметних полях, втім у загальному сенсі сьогодні її розуміють як процес примусового позбавлення народу власної державності із її втратою політичної та економічної незалежності, втратою духовно-культурного суверенітету. О.Потебня робить акцент саме на втраті мови, культури, звичаїв і традицій як національних особливостей. На його думку, з них випливає і деградація денационалізованої народності в інших сферах. Додамо ілюстративний приклад з доби СРСР, коли українці гинули від штучно створеного голоду через вивіз продукції у інші не нужденні регіони, що було реалізацією прагнення знищити українську національність. Сьогодні ж схожі тенденції не зникають. Українська територія та її господарський потенціал завжди були, й імовірно лишаться ласим шматочком для для інших держав.

Важливість самостійної культури, національних орієнтирів стосується не лише розвитку нації в загальному, а і окремо індивіда. О.Потебня вважав, що індивіду для досягнення своїх цілей потрібно відчувати свою національну й етнічну приналежність. Таку ж думку розділяє сучасний британський дослідник феноменів нації і націоналізму Ентоні Сміт, який вважав, що люди, які прагнуть самореалізації, повинні в першу чергу ідентифікувати себе з нацією [6, с. 261]. Ці аспекти є актуальними і досі й сприяють розумінню сьогоденних проблем пов'язаних з національною самосвідомістю, з роллю культури у модерних націях.

Актуальною для українських реалій залишається і проблема непорозумінь між поколіннями в розрізі їх різного світосприйняття через мову, що вони використовують. О.Потебня бачив різне відображення реальності у старшого і молодшого покоління, яке є результатом засвоєння цими поколіннями різних мов і звичаїв. Саме це положення, вважаємо, у новітній час пришвидшечих змін технологічної ери набуває особливої актуальності. Адже сьогодні суспільні зміни відбуваються в рази швидше, аніж змінюються покоління – в результаті чого, вже на рівні термінальних та інструментальних цінностей, мотивації та світогляду покоління є якісно різними. Повертаюсь до аспекту освоєння мовних кодів, цю ситуацію характеризує вивчення молодшим поколінням іноземних мов, а також засвоєння «мови нових технологій» і ритму сучасності, що відрізняє їх від старшого.

Вважаємо особливо значущим передбачення О.Потебні щодо деградації суспільств майбутнього через втрату мов, зокрема він виділяв два контексти таких тенденцій: 1) народ вважає її непридатною для цілей людського існування; 2) люди можуть боятися її сили та можливості суперництва з нею [5, с. 136-137]. Так, наприклад, за даними UNESCO у 2014 році на порозі зникнення в Європі знаходилися 33 мови [9]. Аналізуючи сьогоденню ситуацію можна сказати, що для сучасного суспільства характерна перша причина, тому що деякі мови не зберігають тієї кількості інформації, яку потребує суспільство споживання. Наприклад, сьогодні можна прослідкувати тенденцію, що більшість актуальної інформації у віртуальному просторі відображено переважно англійською мовою. Так, близько 80% наукових публікацій світу видається англійською мовою. Науковці фактично змушені для адекватної самопрезентації надавати перевагу іншомовним джерелам.

Методологічним інструментом підтвердження міркувань вченого є окрім іншого й аналіз говірок та діалектів.. Так, О.Потебня вказує на те, що письмова “малоросійська” (українська) мова схожа з “великоруською” (російською), але якщо проаналізувати лексичну схожість мов, то до української найближчою є білоруська мова (84% спільної лексики), потім польська (70% спільної лексики), словацька (68% спільної лексики), російська мова (62% спільної лексики) [8]. Дана статистика підтверджує думку О.Потебні, що головною ознакою єдності слов'янських народів є схожість слов'янських говірок між собою. О.Потебня називає говірку та літературну мову різними інструментами, які не можна порівнювати. Наприклад, Григорій Квітка-Основ'яненко, на думку О.Потебні, краще пише на діалекті, ніж на загальнолітературній мові [5, с. 130-134]. Тобто з говірки може виникнути література. Це означає, що на це був попит та потреба народу. Тим не менш, штучно викликати літературну обробку говірок слід тільки для наукових цілей. Схожий процес відбувався в європейських країнах в модерний час і викликав великі суперечки та резонанс. Наприклад, М.Лютер переклав Біблію на німецьку мову, що спричинило зменшення впливу сакральності латині, а Й.Гете, В.Шекспір, С.К'еркегор зробили мову повсякденного спілкування науковою, художньою, літературною. Власне, полюси цієї

дилеми зберігаються й по сьогодні, поділяючи філологів та дві кагорти, що відстоюють переваги та недоліки аутентичного та смислового способів перекладу.

Висновки

Таким чином, проблематика збереження національної ідентичності українців у міждисциплінарному доробку О.Потебні мала відображення в змістовному аналізі автором понять «нація», «націоналізм» та «денаціоналізація» в контексті мовного питання, в т.ч. обґрунтування функції та цінності діалектів. Особливий акцент уваги в статті надається оцінці авторами деструктивних впливів процесу денаціоналізації, його чинників та механізмів подолання. В цьому контексті позиція автора щодо способів, переваг, доцільності та прийнятності культурного обміну лише для певних народів видається цілком структурованою та виваженою, адже значна увага зосереджується на аналізі як механізмів протидії деструктивним процесам (прогресивному навчанні, розвитку національної свідомості, мови, культури, звичаїв тощо), так і поясненню актуалізації ролі та функцій соціокультурного середовища у якості своєрідного «фільтра», що дозволяє не просто автоматично переймати досвід чужинців, а адаптувати його до специфіки історичних традицій розвитку певної нації-спільноти. Відмінність мови перетворює будь-яке запозичення на поштовх до оновлення власної культури, тому твердження, що цивілізація призводить до уподібнення, є помилковими. Тож, вважаємо, що ключове поняття «денаціоналізації» у автора містить значний евристичний потенціал щодо прогнозів негативних соціальних наслідків, які сьогодні отримують нових форм на тлі реалій українського суспільства.

Саме мова визначає сприйняття дійсності її носіїв, через неї зберігається наявний у нації спосіб мислення, передається колективна пам'ять, а отже, мова допомагає зберегти національну ідентичність. Функції мовних практик визначено як посередництво та механізм сприйняття дійсності її носіїв; збереження наявного у нації способу мислення; передача колективної пам'яті; перетворення запозичень на поштовх до оновлення власної культури.

В міркуваннях О.Потебні простежується досить чіткий та радикальний мовний детермінізм: фактично мова виступає базовим фактором як формування мислення і відображення об'єктів дійсності у свідомості, так і чинником еволюції та розвитку, а також водночас є історико-міфологічним матеріалом для фіксації та розуміння «духу» певної нації. Такий детермінізм поглядів з одного боку є перевагою аналітичних висновків О.Потебні (оскільки дозволяє розглянути мовні практики цілісно, як у контексті динамічних цивілізаційних макротрансформацій, так і на мікрорівні соціальних взаємодій та почуттів окремих індивідів), але водночас і недоліком, оскільки редукує інтерпретацію понятійного апарату автора лише до одиничного критерію (наприклад, визначення «нації», «національності»), а також перешкоджає врахуванню новітніх цивілізаційних чинників (наприклад, боротьба О.Потебні за «мовну чистоту» та його критика двомовного середовища), що на сьогоднішній день, можна констатувати, не виправдало перевірки часом.

Бібліографічний список:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б.Андерсон. — К.: Критика, 2001. — 272 с.
2. Вундт В. Проблемы психологии народов: [Електронний ресурс] / В.Вундт. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/Wundt/_PsNar_01.php.
3. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія / М.А.Козловець. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
4. Липинський В. Хам і Яфет: з приводу десятих роковин 16/29 квітня 1918 р. / В. К. Липинський. - Л.: Поступ, 1928. - 30 с.
5. Потебня О. Мова. Національність. Денаціоналізація / Олександр Потебня. – Нью-Йорк: Українська вільна академія наук у США, 1992. – 155 с.
6. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / [Пер. з англ. М.Климчука і Т.Цимбала]. К.: Ніка-Центр, 2013. – 278 с. – (Серія «Зміна парадигми»; вип.11)
7. Смит Э. Национализм и модернизм: Критический обзор современных теорий наций и национализм / Пер. с англ. А.В. Смирнова, Ю.М. Филиппова, Э.С. Загашвили и др. М.: Праксис. 2004. - 466с.

8. Українська мова: неповторність та промоція [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-ukraine-news.org/2016/07/11/ukrayinska-mova-nepovtornist-ta-promotsiya/2/>.
9. UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unesco.org/languages-atlas/>.
10. Eastman C. Language, ethnic identity and change // J. Edwards (ed), Linguistic Minorities, Policies and Pluralism (pp. 259-276). – London: Academic Press, 1984. – pp. 259-276.
11. Fishman J. A. Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages / J. A. Fishman. - Clevedon, England: Multilingual Matters, 1991.

Мороз Е. О., Литвинчук Д. А., Малоголовчук Т. А. Реконструкція представлень о націоналізмі і денационалізації А.Потебни в контексті проблематики збереження національної ідентичності українців

Стаття присвячена аналізу актуальної соціально-політичної тематики - збереження національної ідентичності українців в контексті реконструкції представлень о понятті націоналізму і денационалізації в научному наслітті Александра Потебни. Позиції А.Потебни розглядаються в рамках загального впливу новітніх цивілізаційних змін, що, однак, допомагає народу зберегти свою самобутність, оскільки створює засоби, сприяючі збереженню національної ідентичності, а також форму найбільш функціонального об'єднання національних спільнот. В статті аргументовано наявність аспектів евристичного потенціалу, а також дослідницьких обмежень мовного детерміністського підходу для вивчення проблематики збереження національної ідентичності на сучасному етапі. Ключове поняття «денационалізації» у автора містить значущий евристичний потенціал в контексті визначення прогнозів негативних соціальних наслідків реалій воєнних конфліктів і послаблення міжнародної толерантності в українському суспільстві. В статті визначені функції мовних практик в контексті їх можливостей набувати ознаки механізму забезпечення і сприяння збереженню національної ідентичності.

Ключові слова: *мова, денационалізація, нація, націоналізм, національна ідентичність.*

Moroz Y., Lytvynchuk D., Maloholovchuk T. Reconstruction of nationalism and denationalization conceptions of O.Potebnja in the context of retention the national identity of Ukrainians

The article is devoted to the analysis of the actual socio-political themes of preservation of Ukrainian national identity in the context of reconstruction of notions «nationalism» and «denationalization» in the scientific works of Alexander Potebnja. The positions of O. Potebnja are considered within the general influence of the civilizational changes, that, however, contributes to preserve people's identity, since they create the means of the national identity mechanisms, as well as the form of the most functional association of national communities. The availability of aspects of heuristic potential, as well as the limitation of the language deterministic approach in a process of studying the problems of preserving national identity at the modern stage substantiates in the article. The key concept of "denationalization" contains a significant heuristic potential in the context of outlining the predictions of negative social consequences, which today receive new forms on the background of the realities of military conflicts and the weakening of ethnic tolerance in Ukrainian society. Functions of language practices identified as a mediator in the context of capabilities to acquire features of a promoting mechanism the retention of the national identity.

Keywords: *language, denationalization, nation, nationalism, national identity.*